

Platform Groene Hart Werkt!

2017-2020

Hét regionale platform voor circulaire
economische initiatieven in het Groene Hart

INSPIREREN - VERBINDEN - FACILITEREN

Samenwerking PGHW! met Economic Development Board Alphen a/d Rijn
Vlnr Ingrid de Galan, Johan van Veen, Joost Berkhout en Yolanda Ledoux

Inhoud

Voorwoord →

PGHW! in cijfers →

Interview: Blue Linked →

Project: Move2Social Groene Hart →

Project: Waterstof →

Interview: mboRijnland →

Project: CIV Smart Technology →

Project: Kom Binnen Bij Bedrijven →

Interview: WPT Biobased →

Project: H₂Onderwijs- en Demonstratiebus →

Project: Bodemdaling polder Bloemendaal →

Interview: Divers Woerden →

Project: Stedelijke herstructurering →

Project: Topsurf Veenweidegebieden Hazerswoude →

Interview: De Terugwinning →

Project: Parksharing →

Project: CIRCO Track 'Circulaire Kaasector' →

Interview: Veezel® →

Project: Groene Hart Circulair →

Project: Groene Hart Kaasacademie →

Nawoord →

Bouwen aan een circulaire economie doe je niet alleen

Samenwerken en verbinden, daar is het ons om te doen. De gemeenten Alphen aan den Rijn, Gouda en Woerden (AGW) besloten ruim vijf jaar geleden een aantal bestuurlijke tafels in te richten om het beste in elkaar naar boven te halen, best practises te delen en te leren van elkaars successen. De bestuurlijke tafel 'Economie', met een focus op circulariteit, was er één van. Samen met de twee andere tafels 'Infra & Bodem' en 'Vrije tijd & Groen' kreeg de zogenaamde AGW-samenwerking in het Groene Hart vorm en inhoud.

Bouwen aan de circulaire economie doe je niet alleen. Steeds meer bedrijven en onderwijsinstellingen haakten aan en raakten betrokken. In 2017 was de samenwerking toe aan een nieuwe stap: met steun van de provincie Zuid-Holland en de AGW-samenwerking transformeerde de bestuurlijke tafel Economie naar een informeel triple helix platform: **Platform Groene Hart Werkt!** Overheden, ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen werden uitgedaagd samen te werken binnen het platform en zo een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van het Groene Hart. Met als alles

overkoepelend doel: een volledig circulaire economie in het Groene Hart in 2050. De activiteiten die wij organiseren en de projecten die wij ondersteunen dragen hier aan bij. In het verlengde hiervan willen we de propositie van de regio versterken als uniek gebied met zowel landelijke als stedelijke kenmerken, waar volop mogelijkheden zijn voor het ontwikkelen van circulaire initiatieven.

Met trots vertel ik u dat ik als voorzitter van dit energieke platform het netwerk heb zien groeien van 50 naar ruim 500 deelnemers, waaronder tien gemeenten in het Groene Hart. Wij zijn erin geslaagd de regio een geweldige impuls te geven: onze investering van € 5 ton aan de start is verdriedubbeld tot € 1,5 mln aan co-financiering voor projecten. In het boekje dat voor u ligt, leest u over de innovatieve en duurzame projecten die wij de afgelopen jaren steunden. Ook -en wellicht nog belangrijker- laten wij onze Groene Hart 'koplopers' aan het woord. Een koploper in de eigen branche of in de manier waarop zij hun ambitie willen realiseren of hebben gerealiseerd. Leest u vooral hun verhaal.

We zijn er nog lang niet, maar de ambities zijn groeiende. Hergebruik van reststromen, CO₂-reductie, ontwikkelingen op het gebied van waterstof en emissievrij transport: diverse circulaire kansen. Dit vraagt om een blijvende samenwerking. Ons platform wil daarin graag een rol blijven vervullen en neemt haar taak als aanjager van de circulaire economie richting 2050 serieus. Samen maken we het Groene Hart nog groener!

“Overheden, ondernemers, kennis- en onderwijsinstellingen worden uitgedaagd samen te werken binnen het platform en zo een bijdrage te leveren aan de verduurzaming van het Groene Hart.”

George Becht
Wethouder gemeente
Woerden / Voorzitter
Platform Groene Hart Werkt!

Blue Linked

Uw partner in duurzaam blauw

Aan het woord: **Michaël Laterveer**, directeur Blue Linked [↗](#)

Blue Linked is een innovatieve onderneming op het gebied van het mariene milieu. De kernactiviteiten zijn circulaire viskweek, herstelprojecten van koraalriffen met seksuele voortplantingstechnieken, consultancy en management. Blue Linked werkt vanuit een wetenschappelijke achtergrond in de mariene biologie, gecombineerd met ruime praktijkervaring in publieke aquaria en kweektechnieken. Blue Linked is pionier in circulaire viskweek.

Foto: Blue Linked

Wat is circulaire viskweek?

Aquacultuur, oftewel visteelt, lijkt een veelbelovende sector voor het garanderen van de menselijke voedselvoorziening. Het is de voedselproductiesector die momenteel de grootste groei kent. Maar hoe kan je deze sector zo duurzaam mogelijk vormgeven? Dat was de vraag die mariene bioloog Michaël Laterveer zich een aantal jaren geleden stelde. Circulaire zeeviskweek was zijn oplossing. Een begrip waarmee hij al bezig was voordat de term bestond. “Het systeem dat wij bij Blue Linked gebruiken, is 100% gesloten. Alles wat in het systeem wordt gebracht, wordt verwerkt tot producten. Er blijven geen afvalstoffen over. Dat is de kern van circulariteit. Daarbij kan het systeem jaren draaien en kunnen verschillende vissoorten tegelijk worden gekweekt.”

Dat is echter niet de enige drijfveer die Michaël stuurt. Vanuit de behoefte iets te willen terugdoen voor de oceaan om zodoende visserijpopulaties of biodiversiteit te versterken, ontwikkelde hij circulaire viskweek. “Mijn motto daarbij is ‘Eén vis op je bord, één vis in de zee.’”

Wat houdt het project ‘Broedhuis van de Toekomst’ in?

Waarom moet dit er komen?

De core business van Blue Linked is het opkweken van vislarven tot pootvisjes: jonge visjes die overschakelen van levend voer op droogvoer en met dat dieet opgroeien tot volwassen exemplaren. Het unieke waterzuiveringssysteem dat zijn werking voor kwetsbare zeedieren (waaronder koralen) had bewezen, bleek ook te werken voor het opkweken van vislarven tot pootvisjes. Michaël licht toe: “Om vislarven op te kweken tot juveniele visjes zijn eencellige algen en

voedseldiertjes nodig. Traditiegetrouw worden deze onderdelen van de voedselketen binnen de aquacultuur afzonderlijk gekweekt. Bij Blue Linked gebeurt dit in één systeem. Het ‘Broedhuis van de Toekomst’ is dé praktijkplek in Hazerswoude-Dorp waar wij kennis en ervaring opdoen voor deze innovatie in de aquacultuur. Andere manieren van kweken worden getest en verschillende ecologische elementen worden toegevoegd. Na ongeveer een maand is de vislarve uitgegroeid tot een pootvisje en kunnen deze visjes uit het kweekstelsel worden gehaald om in uitgroeisystemen tot consumptieformaat te laten opgroeien. Na een herstelperiode voor de algen en voedseldiertjes van anderhalve maand kunnen weer nieuwe vislarven aan het systeem worden toegevoegd. Zo kunnen wij een aantal keren per jaar circulair op een diervriendelijke en duurzame manier kweken binnen één systeem. Mijn vis noem ik dan ook wel ‘scharrelvis’, omdat ze gewoon lekker kunnen rondscharrelen.”

“Circulaire viskweek, een nieuwe tak van sport in het onderwijs.”

“Ons motto is:
één vis op je bord,
één vis in zee.”

De circulaire visweek is van groot belang voor de voedselproductie. Michaël legt uit: “In de aquacultuur is er – als je het over zeevissen hebt – in de opkweekfase een overleving van slechts 10-15%. Bovendien zijn er veel problemen als het gaat over vorm, kleur en resistentie, omdat de hele voedselketen is opgeknipt. Met het gesloten systeem bij Blue Linked ligt het percentage van overleving maar liefst op 80-90%.”

Wat zijn de succesfactoren?

Het succes van de circulaire visweek is met name het hoge overlevingspercentage van de pootvisjes door het gesloten systeem. “Betere gezondheid, vitaliteit, kleur en vorm van de visjes leveren een meer waardevolle vis op. Maar dat niet alleen. Via de circulaire visweek is het mogelijk een genetisch diverse kweek te realiseren of met de seizoenen mee te kweken. Ook vissoorten die via de traditionele aquacultuur niet gekweekt kunnen worden doordat niet kan worden voorzien in de voedselbehoefte van de vislarven, zoals bijvoorbeeld bij tonijn en heilbot, kunnen in het Broedhuis van de Toekomst wel worden opgekweekt.”

Waar liggen voor jou de uitdagingen?

“Mijn grootste uitdagingen liggen op het realiseren van acceptatie binnen de sector”, aldus Michaël. “De wereld van aquacultuur is vrij conservatief. Het is mijn overtuiging dat mens en natuur in de juiste verhoudingen moeten kunnen samenleven. Het is van belang een businessmodel te formuleren met oog en respect voor de natuur. Niet alleen het behalen van financieel gewin, maar ook winst op het vlak van natuurvriendelijkheid en dierwelzijn is voor mij groot goed. Omdenken noem ik dat.”

Het vinden van financiële slagkracht en partners blijkt een lastige. “Om de pootvis te laten uitgroeien tot een vis voor consumptie is een uitgroefaciliteit nodig. Dit vergt aanzienlijke investeringen en heeft een relatief lange terugverdientijd. En door een gebrek aan uitgroefaciliteiten in Nederland, worden er geen bedrijven die pootvisjes produceren opgericht. Een kip-en-het-ei-situatie dus.” Blue Linked blijft echter op zoek in de overtuiging dat er ondernemers zijn die deze beproefde methode een waardevolle aanvulling voor het mariene milieu en een verduurzaming van de voedselketen vinden en hierin willen investeren.

Wat is de toegevoegde waarde van PGHW!?

“PGHW! heeft een waardevolle ondersteuning geboden. Niet alleen het advies om een LEF-subsidie* aan te vragen, maar ook het inzicht in welke spelers in het veld voor mij relevant zijn, hielpen mij destijds verder. Een aantal jaren geleden ontving Blue Linked daarnaast een kleine financiële bijdrage om een businessplan te kunnen schrijven en

technische tekeningen te kunnen maken. Dat was heel welkom. Meedenken is de verbinding die het platform zo waardevol maakt.”

Wat is de toekomstdroom voor Blue Linked?

Hoewel Michaël aangeeft dat dit toch wel een moeilijke vraag is, laat het antwoord niet lang op zich wachten. “Hét ultieme doel, ja zelfs mijn droom, is deze nieuwe manier van kweken voor mariene soorten in de markt te zetten. Niet alleen door middel van innovatieve ideeën en duurzame technieken, maar tevens met een duurzaam businessmodel. Mèt wederkerigheid naar onze planeet. In mijn visie dient dat een wezenlijk onderdeel van een moderne onderneming te zijn. Acceptatie door de markt is daarbij onontbeerlijk.”

Desgevraagd beaamt Michaël dat de acceptatie natuurlijk al start in de schoolbanken. En in zijn bedrijf brengt hij dit in de praktijk. Blue Linked is een erkend leerbedrijf en heeft al tientallen jonge mensen opgeleid, uiteenlopend van middelbare scholieren tot universitaire studenten. Michaël: “In mijn optiek moet circulaire visweek een nieuwe opleiding worden binnen de aquacultuur. Een aparte tak van sport zagezegd. De jonge generatie moet ervaren hoe mooi de oceanen zijn en op welke manier we die toekomstbestendig kunnen laten zijn.”

* LEF = lokaal economisch fonds Gemeente Alphen a/d Rijn

Sustainable Development Goals

PGHW! ondersteunt de 17 duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (sustainable development goals) van de Verenigde Naties. Deze vormen de mondiale duurzame ontwikkelingsagenda voor 2030.

Meer informatie:
Sustainable Development Goals [↗](#)

Project: Move2Social Groene Hart

Ludo de Gruijter, deelnemer aan Move2Social, wil een bedrijf starten voor het kweken van oesterzwammen op koffiedik:

“Het sociale aspect is voor mij dat ik aan de ene kant een duurzaam product creëer en aan de andere kant een plek bied voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.”

Bedrijfsleven, overheid en onderwijs startten in oktober 2019 een regionaal versnellingsprogramma voor ondernemers die maatschappelijke impact (willen) maken. 12 ondernemers (starter of gevestigd) uit Alphen a/d Rijn, Waddinxveen en Zoetermeer namen deel aan het ondersteuningsprogramma van drie maanden om hun sociale onderneming te starten of op te schalen.

Samen met experts uit het bedrijfsleven, de onderwijssector en de overheid werkten zij een businessplan uit dat de ontwikkeling van hun sociale onderneming vorm geeft. Het programma dat in totaal drie maanden duurde, omvatte workshops, expertmeetings, begeleidend mentorschap en business coaching. Onderwerpen als ‘(alternatieve) financieringsvormen’, ‘impact meten’ en ‘samenwerken met publieke partijen’ zijn uitvoerig behandeld. Ter afronding van het programma pitchten alle 12 ondernemers voor een publiek van publieke en private investeerders en andere belangrijke spelers uit de regio hun business case en deelden zij hun hulpvraag. Zo kwamen zij in contact met financiers en anderen die hen konden helpen met de doorontwikkeling.

Aanleiding voor de start van Move2Social is een adviesrapport van de Sociaal-Economische Raad (SER) aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Hierin is de voorspelling opgenomen dat in de toekomst 6 tot 10% van de Nederlandse economie uit sociale ondernemingen bestaat. De SER adviseert kenniscentra in te richten en samenwerkingen tussen sociale ondernemingen te stimuleren. Naast de drie gemeenten maakten de provincie Zuid-Holland, Rabobank Haaglanden en adviesbureau KplusV en Platform Groene Hart Werk! dit programma mogelijk. Move2Social is ook in een aantal andere regio's actief.

Meer informatie:
Move2Social Groene Hart [↗](#)
KplusV [↗](#)

Lennart van der Burg, TNO:

“Waterstof kan ons energiesysteem balanceren in de opslagfunctie.”

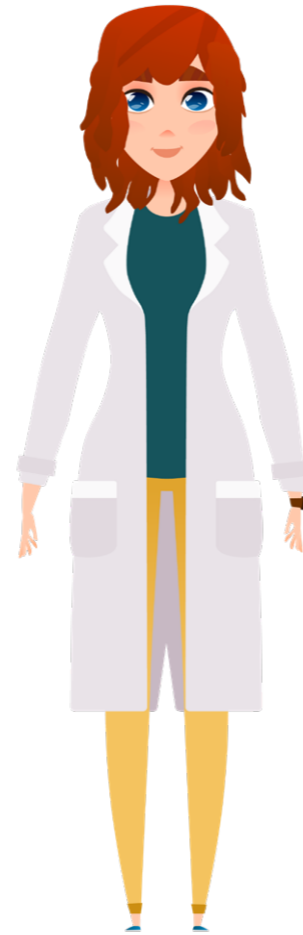
Eén van de onderwerpen in de circulaire economie die momenteel volop in de schijnwerpers staan, is ‘waterstof’. Waterstof gemaakt van groene energiebronnen (zon, wind etc.) is een schone en emissieloze energiedrager die een goede aanvulling is op groene stroom. Waterstof levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de energietransitie. Veel bedrijven in het Groene Hart zien dit en ontplooiën initiatieven op dit vlak.

Platform Groene Hart Werkt! draagt bij aan verschillende deelprojecten op het gebied van waterstof. Niet alleen ter inspiratie, maar ook om verbindingen te leggen tussen partijen die eenzelfde doel voor ogen hebben of door bijeenkomsten op dit vlak te organiseren. In de vervoersbranche bijvoorbeeld is de aandacht vooral gericht op het doorbreken van de kip-en-het-ei-situatie: geen waterstofvoertuigen = geen vulpunten; geen vulpunten = geen waterstofvoertuigen.

Een greep uit de activiteiten die het platform op het gebied van waterstof onderneemt of ondersteunt:

- H₂Onderwijs- en Demonstratiebus, zie pagina 30
- Ecorunner 8, ontworpen door studenten van de TU Delft (destijds de meest efficiënte waterstofauto; inmiddels is de Ecorunner 10 al een feit)
- Ondernemersinitiatief voor een waterstoftankstation en productie-unit in Woerden
- 24-uur Waterstof Challenge start Waddinxveen (2019, 2020)
- Kenniscafé ‘Waterstof als brandstof voor voertuigen’ in Alphen a/d Rijn
- Webinar Waterstof
- Innovatiereis Waterstof (uitgesteld vanwege het coronavirus)
- Animatie reeks ‘Waterstof voor groentjes’ met Witteveen+Bos
- Ondernemersinitiatief ‘Waterstof bij de boer’
- Ondernemersinitiatief ‘Groene Hart waterstof’ (waterstof uit gras)
- Clean energy hub - A12 corridor

Met samenwerkingspartners zoals onder andere de provincies Zuid-Holland en Utrecht, de regionale Omgevingsdiensten Midden- en West-Holland, diverse ondernemers, RVO, H₂platform, ECUB, TNO, TU Delft en mbo Rijnland wordt een gezamenlijke aanpak gestimuleerd en toegewerkt naar een regionaal waterstofprogramma in 2021.

Fenna uit de animatiereeks 'Waterstof voor groentjes', door Sietsema Productions

Ecorunner 8, waterstofauto ontworpen door studenten van de TU Delft, foto: Team Ecorunner

Documentaire 'The making of the H₂Onderwijs- en Demonstratiebus'

Er wordt hard gewerkt aan een documentaire over 'The making of the H₂Onderwijs- en Demonstratiebus'. Deel 1 is inmiddels gepubliceerd.

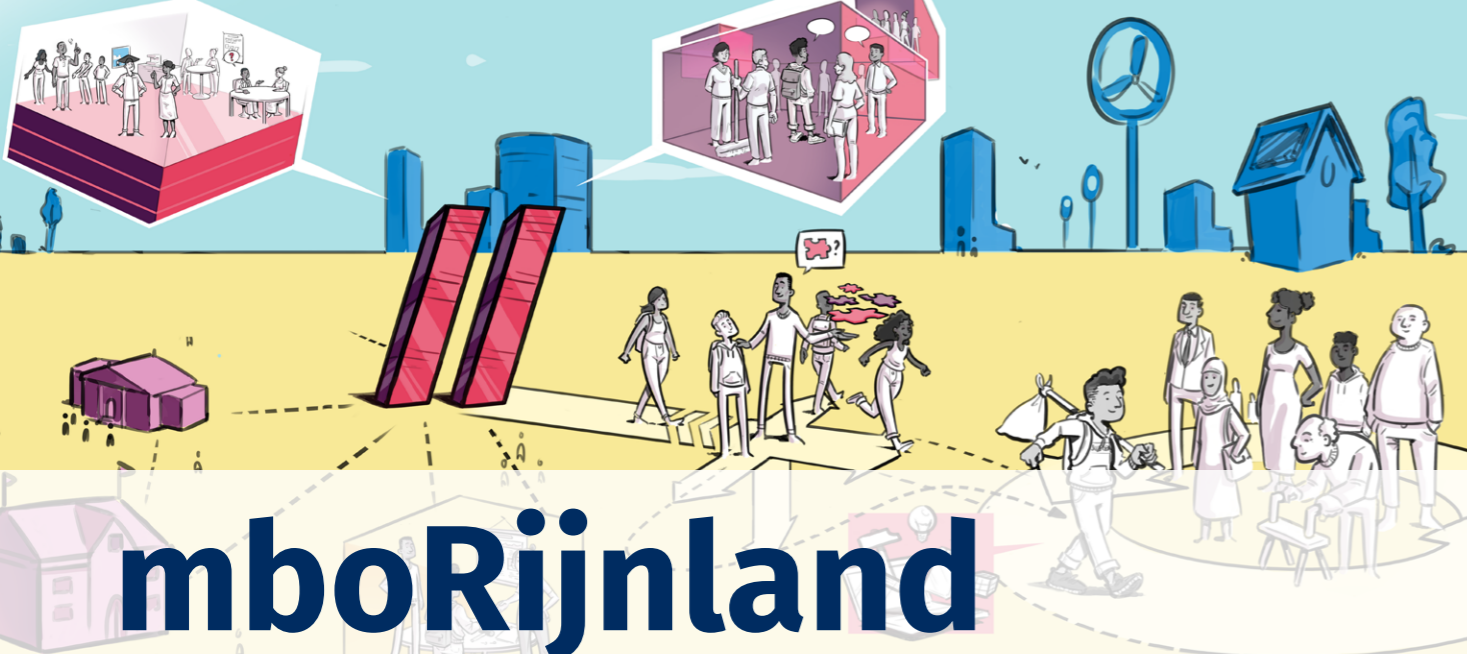
Deel 1:
'The making of the H₂Onderwijs- en Demonstratiebus'

24-uur Waterstof Challenge

Welk team rijdt in een waterstofauto de meeste kilometers in Europa en is na 24 uur weer terug op de startlocatie? De volgende editie van dit ultieme teambuildingevent staat gepland voor vrijdag/zaterdag 19/20 maart 2021.

Meer informatie:
24-uur Waterstof Challenge

mboRijnland

Méér dan mbo!

Aan het woord: **Otto Jelsma**, voorzitter college van bestuur, **mboRijnland** [↗](#)

mboRijnland is een instelling voor middelbaar beroepsonderwijs, contractonderwijs en voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vavo). In nauwe samenwerking met gemeenten, bedrijven en maatschappelijke instellingen wordt het onderwijs ontwikkeld en wordt zo een bijdrage geleverd aan een duurzame en inclusieve samenleving. De organisatie laat zich inspireren door de duurzaamheidsdoelstellingen van de Verenigde Naties.

mboRijnland is partner van Platform Groene Hart Werkt!.

Illustratie: mboRijnland

“Veel partners leveren bouwsteentjes voor een gezamenlijk bouwwerk, PGHW! is hierbij het cement.”

Hoe geeft mboRijnland vorm aan de samenwerking tussen onderwijs, overheid en bedrijfsleven?

Eén van de belangrijkste succesfactoren van PGHW! is het bevorderen van de ‘triple helix’-samenwerking. Een verband waarin de 3 O’s (Onderwijs, Ondernemers en Overheid) elkaar vinden. “Dat vinden wij als mboRijnland ook erg belangrijk”, zo start het gesprek met Otto Jelsma. “De handen in elkaar slaan om goed beroepsonderwijs met elkaar neer te zetten. Om de ontwikkelingssnelheid op technologisch gebied te kunnen bijhouden, is een samenwerking met het bedrijfsleven onontbeerlijk. Nieuwe technologieën, daar gaan wij voor. In overleg met alle partijen geven we een onderwijsproject vorm en nemen die op in ons curriculum. Mooie proefopstellingen bij bedrijven worden ingericht waar studenten praktijkkennis kunnen opdoen. Niet alleen voor onze studenten staat dit opleidingsprogramma open. Ook de medewerkers van de samenwerkende bedrijven zijn welkom.”

“Daarnaast blijven wij in gesprek met de verschillende gemeenten. Zij kunnen de rol van aanjager of facilitator op zich nemen en geven het project op die manier een impuls. Vaak sluit het aan bij de economische agenda van de gemeente.” Otto legt uit dat zelfs binnen de beroepskolom, onze toeleveranciers zoals hij ze noemt, intensief wordt samengewerkt. “Mooie inspirerende projecten kenmerken zich vaak door het feit dat er én multidisciplinair én multi-level wordt samengewerkt. De combinatie is de succesfactor.”

Wat zijn de belangrijkste uitdagingen hierbij?

Het inrichten van het onderwijs op deze manier is op zich al een innovatie. “Het is daarbij van uitermate groot belang om hierbij een ‘stip op de horizon’ te formuleren met elkaar. Dat is dé uitdaging. Samen stappen zetten richting die stip. Je moet dan ook wel de moed hebben als onderwijsinstelling om het curriculum niet helemaal in te vullen, zodat er ruimte blijft om projecten die voorbij komen gaandeweg in te voegen,” stelt Otto helder. “En daarbij moeten alle partijen elkaar goed verstaan. Het vertalen van de projecten naar een onderwijssituatie is van groot belang.”

Op welke manier is circulariteit een onderwerp bij mboRijnland?

“mboRijnland is vooral op zoek naar samenwerking op het gebied van ‘nieuwe’ technologieën. Wij scharen circulariteit daar zeker onder. Met bedrijven zoals EverUse (Zoetermeer) en PLNT (Leiden) werken wij al nauw samen; zij ademen circulariteit. Daar vind je startups die zich richten op grote maatschappelijke vraagstukken aan de hand van nieuwe

technologieën. Nieuw ondernemerschap in deze sector tot ontwikkeling brengen, daar leveren wij graag een bijdrage aan.” “Wellicht is het voor het platform ook nog interessant om de ambitie te koesteren dit soort startups te koppelen aan al die innovatieve projecten.” Een tip die de bestuursvoorzitter ons terloops meegeeft.

Welke rol kan PGHW! vervullen of heeft zij vervuld?

“Een bijdrage leveren aan een duurzame samenleving, dat is de ambitie van mboRijnland. Samenwerken is daarin het sleutelwoord. Dat geldt ook voor het platform. Vandaar dat wij ons daaraan graag als partner verbonden hebben. Het PGHW! is een verbindende schakel tussen overheid, onderwijs en het bedrijfsleven. Zij maakt dit concreet door het

mogelijk maken van verschillende projecten. Ik vind zeker dat het platform daarom in stand moet blijven!”

Otto ondersteunt zijn betoog met een paar voorbeelden: “Mooie projecten van het PGHW! waarbij wij als mboRijnland participeren, zijn bijvoorbeeld de H₂Onderwijs- en Demonstratiebus, de TechnoHUB in Woerden en de inrichting van stadslogistiek in Alphen aan den Rijn. Veel partners leveren een bouwsteentje voor één gezamenlijk bouwwerk; PGHW! is hierbij spreekwoordelijk gezien het cement; de verbinder. Zij kan soms nieuwe geldstromen aanboren die de bewegingen versterken. De bewegingen die het bouwwerk meer massa geven.”

“mboRijnland is vooral op zoek naar samenwerking op het gebied van ‘nieuwe’ technologieën. Wij scharen circulariteit daar zeker onder.”

Illustratie: mboRijnland

Hoe onderscheidt mboRijnland zich van andere mbo-scholen?

Persoonlijke aandacht is iets wat een kleinschalige onderwijsinstelling makkelijker kan bieden dan de grote spelers in het werkveld. “Wij zitten in een brede regio, maar zijn wel een kleinschalige onderwijsinstelling. Dat maakt ons toch wezenlijk anders dan veel grootstedelijke mbo’s. Herkenbaarheid en ruime persoonlijke aandacht typeren onze instelling.”

“Wij proberen betekenisvolle projecten een plek in ons onderwijssysteem te geven, ook bovenregionaal. Daar helpt het platform ons ook bij. Ik noem dat een lerend regionaal netwerk, een soort ecosysteem. Wij staan open voor de samenwerking, ook met onderwijsinstellingen om ons heen,” vertelt Otto vol enthousiasme.

Op welke manier versterkt het onderwijs van mboRijnland de (circulaire) economie en sociale cohesie in de regio?

Het antwoord op deze vraag laat niets te wensen over: “Dat gebeurt natuurlijk door middel van de projecten. De kernwaarden ‘vertrouwen’, ‘verbinding’ en ‘vakmanschap’ daar gaat het om. Horizontale verbindingen aangaan en vakmanschap voorop zetten. Dat is de manier waarop het onderwijs van mboRijnland de samenwerking omarmt en de cohesie in de regio een impuls geeft. Dat gaat natuurlijk niet zonder vertrouwen en daar hoort loslaten ook bij. Je zou kunnen zeggen wij geven zuurstof aan initiatieven die leiden naar de stip op de horizon. De toekomst begint vandaag.”

TechnoHUB Woerden

PGHW! ondersteunde Woerdens Techniek Talent bij de ontwikkeling van deze fysieke technische opleidingslocatie in Woerden.

Meer informatie:
woerdenstechniektalent.nl

Foto: TechnoHUB Woerden

Project: CIV Smart Technology

Foto's: Techniekbeeldbank.nl

Ineke de Graaf, projectcoördinator:

“Het CIV Smart Technology helpt onderwijs en bedrijven om sneller en slimmer in te spelen op kansen en maatschappelijke uitdagingen.”

Het Centrum voor Innovatief Vakmanschap (CIV) is een dynamisch publiekprivaat samenwerkingsverband tussen beroepsonderwijs, bedrijven, instellingen én overheid rondom het ontwikkelen van ‘slimme technologie’-onderwijs.

Bedrijven in het Groene Hart hebben behoefte aan praktische mbo'ers met vaardigheden als slimme technologische oplossingen (Smart Technology). De grens tussen ict en techniek vervaagt. Smart Technology draait om slim combineren en integreren van bestaande en nieuwe technieken en technologieën met ict. Dit zijn innovatieve processen, producten en diensten met grote impact op ons leven en werk. Multidisciplinair en multilevel samenwerken is daarbij van het grootste belang. Het **CIV Smart Technology**² brengt deze samenwerking tot stand. Onderwijs vindt plaats binnen de zogenoemde ‘smart toepassingsgebieden’, waarbij het multidisciplinair samenwerken centraal staat. In de toepassingsgebieden bouw, zorg, mobiliteit, industrie, logistiek en energie wordt de techniek aangevuld

met ict-toepassingen (Smart Technology). Door nauwe samenwerking tussen de onderwijsinstellingen, bedrijven en overheid ontstaat een regio waarin personeel deze vaardigheden heeft en up-to-date kan houden. Bedrijven die deelnemen in de samenwerking maken niet alleen gebruik van een excellent netwerk, maar hebben ook invloed op de inhoud van het onderwijsaanbod.

Platform Groene Hart Werkt! heeft meegewerkt aan de oprichting van CIV Smart Technology. Zij vormde de verbindende schakel tussen verschillende organisaties en kon co-financiering organiseren via gemeenten en bedrijven. Inmiddels hebben veel partners uit het Groene Hart zich aangesloten bij het CIV. Verschillende interessante projecten zijn georganiseerd of afgerond en het netwerk richt zich ook op de grote maatschappelijke vraagstukken, zoals de energietransitie.

Meer informatie:
CIV Smart Technology²

Een van de deelnemende bedrijven:

“Het succes van zo’n dag is dat we op één dag vier werknemers konden aannemen.”

Hoe komen bedrijven en organisaties in Het Groene Hart in beeld bij werkzoekenden, scholieren, studenten en vrijwilligers? En hoe ontdekken werkzoekenden mogelijkheden voor een baan, raken scholieren geïnspireerd, vinden studenten een stage en vrijwilligers een nieuwe uitdaging? Door Kom Binnen Bij Bedrijven (KBBB). Hét evenement in Het Groene Hart waar je elkaar tegenkomt.

Al jarenlang wordt in maart de projectweek georganiseerd. Honderden bedrijven en organisaties openen die bewuste week hun deuren. Iedereen die in één of meerdere bedrijven geïnteresseerd is, kan zich aanmelden voor een bedrijfsbezoek. KBBB is erop gericht bedrijven en organisaties in het Groene Hart in contact te brengen met werkzoekenden, stagiairs en vrijwilligers. Ook scholen met leerlingen of studenten die zich willen oriënteren op branches en beroepen maken gebruik van de open dagen. Het bedrijf of organisatie kan zelf bepalen wanneer en op welke manier zij bezoekers kunnen ontvangen. Van bedrijfspresentatie tot rondleiding, alles is mogelijk.

Platform Groene Hart Werkt! stond aan de wieg van de regionale organisatie vier jaar geleden. Gemiddeld sloten per jaar zeven gemeenten uit het Groene Hart aan om bedrijven en bezoekers enthousiast te maken voor dit evenement. Door een regionale aanpak konden verschillende kosten worden gedeeld, corporate middelen worden ontwikkeld en één projectorganisatie worden ingericht. Dit kwam de zichtbaarheid en herkenbaarheid ten goede en versterkte de onderlinge band. Helaas moest de editie in 2020 op het laatste moment worden afgelast vanwege de maatregelen in verband met het coronavirus.

“Ik was op zoek naar een nieuwe baan en dit was een mooie mogelijkheid om eens ergens binnen te kijken.”

Meer informatie:
Kom Binnen Bij Bedrijven

OPEN DAGEN VOOR IEDEREEN
BAAN | STAGE | LEERWERKPLEK | WERKERVAARINGSPLAATS | VRIJWILLIGERSWERK

SCHRIJF JE NU IN OP [KOMBINNENBIJBEDRIJVEN.NL](https://www.kombinnenbijbedrijven.nl)

WPT Biobased

Om een plant te telen,
heb je geen plastic nodig

Aan het woord: **Laura van der Schoor**, industrieel ontwerper, team WPT Biobased

WPT Biobased ontwikkelt duurzame producten en doet gedegen (wetenschappelijk) onderzoek. Zo ontwikkelde WPT Biobased de Bolayo teeltpot, een duurzame pot van natuurlijke materialen waarin een plant kan groeien en uitgeleverd kan worden aan de consument. Deze nieuwe innovatieve teeltpot is een sterk, biobased, biologisch afbreekbaar en watervast alternatief voor bestaande verpakkingen, logistieke middelen en ondersteuningsmiddelen. Een oplossing die bijdraagt aan een circulaire economie in de agro- en sierteeltbranche.

Foto: WPT Biobased

“Zowel telen in de pot als uitleveren in dezelfde pot is uniek. Niet hoeven overpotten scheelt kosten en voorkomt beschadigingen aan de plant.”

Waarom heeft WPT Biobased de Bolayo teeltpot ontwikkeld?

De verontwaardiging over het massale gebruik van milieu onvriendelijke plastic potjes in met name de tuinbouwsector was de start van een mooie samenwerking. René Wesselman (ondernemer in de tuinbouwsector) en Mart van Tol (ondernemer in hout- en plaathandel) vonden elkaar en konden zo'n zeven jaar geleden niet vermoeden dat de Bolayo teeltpot het resultaat zou worden van hun gesprek op die avond. Industrieel ontwerper Laura van der Schoor die het team inmiddels versterkt, doet verhaal: “Het was hun wens zo veel mogelijk plastic te vervangen door een milieuvriendelijke variant. Zij stuitten op een biohars die was uitgevonden op de Universiteit van Amsterdam (UvA). In overleg met de UvA is een jaar lang onderzoek gedaan naar de toepasbaarheid op plastic potjes. Daarbij was het

van het grootste belang dat er zowel planten in geteeld als uitgeleverd konden worden. Dat bleek geen gemakkelijke opgave, maar uiteindelijk is de Bolayo teeltpot ontstaan die wordt gemaakt van gerecycled papier en gepatenteerde biohars. In feite komt de pot dus voort uit een erfenis van al die plastic potjes in de tuinbouw.”

Wat is dé succesfactor van deze innovatie?

Trots vertelt Laura dat de Bolayo teeltpot uniek is in zijn soort doordat deze van natuurlijke materialen gemaakt is (biobased) én composteerbaar is (biodegradable). “Zowel telen in de pot als uitleveren in dezelfde pot is uniek. Niet hoeven overpotten scheelt kosten en voorkomt beschadigingen aan de plant. Maar natuurlijk is het bestaan van een duurzame, natuurlijke pot het ideaal.”

“Er zijn ook alternatieve potten van bioplastiek op de markt die ook degraderen”, zo verzekert Laura ons. “Maar de gelijkenis met plastic potten is zo groot dat de consument deze bij het plastic afval deponieert. Zo komen we nog geen stap verder wat circulariteit betreft. De Bolayo is hét alternatief, daarvan zijn wij overtuigd.”

“Dat de pot biobased én biodegradable is, is uniek, maar dat hij er ook nog uitziet als een natuurlijk product én een CO₂-reductie oplevert, maakt hem circulair enorm aantrekkelijk. Laura herhaalt de doelstelling van WPT Biobased nog maar eens: “Om een plant te telen, heb je geen plastic nodig.”

“Om een plant te telen, heb je geen plastic nodig.”

Foto: WPT Biobased

Wat heeft PGHW! betekend in de ontwikkeling van dit product?

“PGHW! heeft ons in verschillende opzichten ondersteund in de ontwikkeling van de pot. Tijdens een recente platform-bijeenkomst kregen wij de mogelijkheid ons product te pitchen. Wij kwamen op die manier in contact met andere duurzame ondernemers en brachten zo onze innovatie onder de aandacht. Verbinding gelegd!”

“Recent zijn wij via het platform in contact gekomen met de Economic Development Board Alphen a/d Rijn (EDBA). Met steun van de EDBA is vanuit de LEF-regeling** gemeente Alphen a/d Rijn co-financiering verstrekt voor de doorontwikkeling van het product zodat de pot ook bij boomkwekerijen kan worden ingezet. In die sector hebben we namelijk te maken met teelt die natter is en langer duurt waardoor andere eisen aan de pot worden gesteld. Die doorontwikkeling van varianten wordt door de subsidie mogelijk gemaakt.”

“Alweer een mooie verbinding gelegd die een stimulans oplevert voor de circulaire economie op dit gebied.”, aldus Laura.

Waar liggen de uitdagingen voor dit product?

Over deze vraag hoeft Laura niet lang na te denken. “Er is één hele grote uitdaging en dat is het tegelijk overstappen van de gehele keten op onze innovatie. Alle partijen in de keten moeten overtuigd zijn van het doel en het nut van de Bolayo teeltpot. Kosten kunnen hierbij soms een belemmering vormen.” Maar er is goed nieuws: “Recent is een grote order genoteerd. Een teler die levert aan een grote supermarktketen in Duitsland gaat de potten afnemen en gebruiken. Zowel teler als retailer zijn overtuigd van de duurzaamheid van het product en bereid deze in hun onderneming in te zetten.”

Welke samenwerking ambieert WPT Biobased voor de toekomst?

“WPT Biobased werkt graag samen met zo veel mogelijk partijen. Een innovatief bedrijf kan niet bestaan zonder samenwerkingen. Niet alleen kwekers zijn nodig. In het kader van research en development kunnen zij potten voor ons testen of hun kas beschikbaar stellen zodat wij een proef kunnen doen. Ook met retailers werken wij graag samen om het product op de kaart te zetten en bij de consument onder de aandacht te brengen.”

Met name in de regio is WPT Biobased op zoek naar boomkwekers om de productverbetering te realiseren. En waar je misschien niet zo gauw aan denkt, is de machinebouw. Laura beaamt de suggestie dat samenwerking op dat vlak ook toegevoegde waarde biedt: “Machinebouw voor groot-schalige coatingprocessen zou bijvoorbeeld ook een hele interessante zijn.

Uiteindelijk zal WPT Biobased verder door ontwikkelen richting talloze aanverwante artikelen gericht op de tuinbouwsector. “Je moet dan denken aan potten in andere maten, trays, clips, etc. Maar dat is een volgende fase. Eerst de startfase van de Bolayo teeltpot goed afronden.”

** LEF = lokaal economisch fonds Gemeente Alphen a/d Rijn

Foto: iStock

Projecten in voorbereiding

Projecten in voorbereiding die binnenkort starten of dit jaar gestart zijn en waarbij PGHW! betrokken is:

- Mycobase (project voor het selecteren, kweken en toepassen van schimmels voor het verwerken van restmaterialen. In potentie geschikt als bouw materiaal).
- Circulaire watervoorziening (ondergrondse opslag van hemelwater in de tuinbouw).
- Regionaal Versnellingshuis (pilot voor een regionaal ondernemersloket circulaire economie i.s.m. Het Versnellingshuis Nederland Circulair! en diverse omgevingsdiensten in het Groene Hart).
- Waterstof bij de boer (pilot bij een boer in Hazerswoude die groene energie van zonnepanelen wil opslaan via waterstof).

Martin Seiffers, directeur Accenda en I-EM Delft:

“Het project is een samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijs om kennis over te dragen én op te doen rondom de energietransitie.”

Het project ‘H₂Onderwijs- & Demonstratiebus’ heeft tot doel een duurzame bus te ontwikkelen die verschillende mogelijkheden biedt op het gebied van onderwijs, techniek en innovatie. De bus is een mobiel fieldlab* met geïntegreerde energiecentrale.

Elektrisch en op waterstof

De bus gaat niet rijden op fossiele brandstoffen, maar op elektriciteit. Vervolgens wordt de bus aangevuld met een waterstof energiecentrale. Innovatie en duurzaamheid zijn hier gecombineerd.

Onderwijsproject

Dat hiervoor geavanceerde techniek nodig is, is duidelijk. In samenwerking met o.a. [mboRijnland](#) zal de bus ingezet worden om leerlingen van de opleiding [CIV Smart Technology](#) te vervoeren naar de bedrijven waar zij hun technische praktijklessen volgen. De apparatuur in de bus faciliteert de docenten om tijdens de rit het lesgeven te starten. Het rijdende leslokaal wordt geboren.

Meer informatie:

[I-EM Delft](#)

[H₂Onderwijs & Demonstratiebus](#)

[Interview Accenda](#)

Inzetbaarheid

Maar niet alleen het doceren in de bus is een onderwijsdoel. Ook het onderhoud aan de bus biedt voldoende mogelijkheden voor multidisciplinair technisch onderwijs. Daarnaast is de bus een rijdende showcase die door overheden, bedrijven en voor verschillende evenementen op het gebied van techniek of duurzaamheid kan worden ingezet. Inzittenden kunnen terwijl de bus rijdt of op locatie worden geïnformeerd over de energietransitie.

Deelnemers

Platform Groene Hart Werkt! maakte de start van het project én de aanschaf van de bus mede mogelijk. Ook de ‘Alphen-Gouda-Woerden-samenwerking’, de gemeente Alphen a/d Rijn en Holland Rijnland zijn partners in dit traject. [Accenda](#) en [I-EM Delft](#) uit Delft begeleiden het gehele proces en dragen zorg voor de uitvoering van het project. Verschillende partijen en geïnteresseerden worden uitgenodigd om deel te nemen aan, mee te denken met en de leren van (delen van) het project.

* Fieldlab = plek bij een bedrijf waar de technische kennis in praktijk zichtbaar wordt gemaakt.

Foto: iStock

Dirk van der Eijk:

“Grondwater beheren met onderwaterdrainage is de missie.”

De Stichting Weids Bloemendaal heeft als doel het cultureel en historisch waardevolle veenweidelandschap in polder Bloemendaal in stand te houden. Daarbij is de ambitie geformuleerd verdere bodemdaling te beperken door de inzet van actief grondwaterbeheer. Na de start in 2014 zijn verschillende projecten in het kader van het project Weids Bloemendaal inmiddels afgerond. Momenteel zijn de tijd en het draagvlak rijp om het project bodemdaling in het kader van de regiodeal bodemdaling Groene Hart uit te voeren.

Polder Bloemendaal ligt in het zuidwestelijkste deel van veenweidegebied Gouwe Wiericke. De polder bestaat uit twee delen, een verstedelijkt deel (Gouda) en een landelijk deel (Waddinxveen). De lintbebouwing en het weidegebied hebben één waterpeil. Dit gezamenlijke peil wil de stichting in stand houden. Gezien de beperkte drooglegging zal het grondwater met behulp van onderwaterdrainage beheerd gaan worden. Tevens wil de stichting op de percelen een segmentatie aanbrengen waardoor een gedeelte plasdras voor de weidevogels mogelijk wordt gemaakt.

Kennis ontbreekt over hoe bij de beperkte drooglegging het grondwater moet worden beheerd om de bodemdaling en daarmee de emissie van broeikasgassen zoveel mogelijk te beperken. Tegelijkertijd is het van belang het gebruik van de weilanden voor beweiding en het oogsten van gras mogelijk te houden en daarbij de gunstige condities voor weidevogels te behouden. De stichting verwacht dat door aanleggen van een gesegmenteerd drainagesysteem optimalisaties mogelijk zijn. Realisatie hiervan vindt plaats met Solar gestuurde sensor technieken en

pompjes en kleppen die door middel van Solar-energie functioneren. Tevens zal zonne-energie ter plaatse worden opgeslagen.

Het platform levert co-financiering voor dit project. Zij levert hiermee een actieve bijdrage aan het oplossen van kennislacunes op dit gebied. Het delen van de kennis die wordt opgedaan, is één van de doelstellingen van het platform.

Meer informatie:
Stichting Weids Bloemendaal ^{ca}

D!vers Woerden

Full service tankstation met waterstof ambities

Aan het woord: **Henk van Os**, manager D!vers Woerden

D!vers Woerden is een full service èn een onbemand tankstation onder de vlag van raffinaderij BP. Zij leveren energie in de breedste zin van het woord op een veilige, respectvolle en duurzame wijze. Het bedrijf heeft zich ge-committeerd aan een toekomst met een lage CO₂-uitstoot. D!vers Woerden is tevens voorzien van een restaurant, wasstraat, bloemenshop, wasserette, aanhangwagenverhuur en dogwash. Het opladen van elektrische auto's en fietsen behoort ook tot de diensten die D!vers Woerden aanbiedt.

Wat heeft een tankstation met circulariteit te maken?

“Dat is best een lastige om te beginnen. Circulariteit is een breed begrip”, zo verzekert Henk van Os ons. In 1992 is het tankstation D!vers Woerden gebouwd en samen met zakenpartner Ad Benschop heeft Henk er een ‘verzorgingsplek’ van gemaakt. De circulariteit komt terug in verschillende onderdelen. “Wij wilden wat met duurzaamheid destijds, voor mij was dat eigenlijk vanzelfsprekend. Deze verzorgingsplek is grotendeels zelfvoorzienend. Restwarmte van de vriezers en koelingen wordt gebruikt om het gebouw te verwarmen, het wascentrum gebruikt geen leidingwater, maar grondwater dat zelf gezuiverd wordt. Een zonneboiler zorgt voor het verwarmen van het waswater en binnenkort worden 161 zonnepanelen op het dak gelegd.”

Maar dat is niet het enige. “D!vers Woerden biedt 24/7 service aan in producten en diensten. Bij vier elektrische oplaadpunten of de fossiele brandstofpompen tank je je auto vol. En terwijl je wacht tot je wasje in de wasserette klaar is, kan je genieten van een kop koffie en een broodje of een maaltijd. We gebruiken zo veel mogelijk lokale producten en serveren heerlijke broodjes. De samenwerking met een kapper, beautysalon en poetsbedrijf maken de service compleet. De naam ‘D!vers Woerden’ is dan ook niet zo maar gekozen.”

“Zonder PGHW! hadden wij niet gestaan waar we nu staan, dat is voor mij een zekerheid.”

Wat is de toekomstdroom voor D!vers Woerden?

“D!vers Woerden heeft al grootschalig onderzoek gedaan naar alternatieve energievormen. De grote droom is dan ook om binnen afzienbare tijd een ‘clean energy hub’ te realiseren. Een plek waar verschillende vormen van groene energie samenkomen, waarbij waterstof een heel groot onderdeel gaat worden. Onze voorkeur is te investeren in een eigen electrolyser – die elektriciteit kan omzetten in waterstof – met lokaal opgewekte groene stroom. De provincie Utrecht ondersteunt deze plannen en ook de samenwerking met de gemeente Woerden biedt mogelijkheden.”

Welke (grootste) hordes moeten nog worden genomen?

Natuurlijk is het een kwestie van samenwerken om de plannen van Henk en Ad te kunnen uitvoeren. Provincie en gemeente zijn hiertoe bereid, maar ook de centrale overheid speelt een rol. Zij heeft een eigen ambitie om landelijk 25 tot 30 verkooppunten van waterstof te realiseren. “Wij hopen van harte dat wij één van die punten mogen worden en dat de toekenning van subsidie onze kant op valt. Zonder subsidie is het niet mogelijk de investeringen te doen. Zodra we een aantal stappen in het voortraject hebben genomen, gaan wij op zoek naar afnemers. Tijdens het Webinar Waterstof dat PGHW! in april 2020 organiseerde, hebben wij hiervoor de aftrap gedaan. Binnenkort zitten wij met een aantal geïnteresseerden om tafel.”

Foto: Marina Kemp

Wet- en regelgeving op het gebied van geluid(soverlast) is een punt dat aandacht verdient. Het is een kwestie van cumulatie van de diverse geluidsdragers waardoor de grens overschreden gaat worden. In overleg met de Omgevingsdienst Midden-Holland bekijken wij de mogelijkheden ons terrein deels van geluidsisolatie te voorzien.”

“Daarnaast heeft D!vers Woerden behoefte aan een klein stuk extra grond. Vanwege de verplichte afstanden tussen de aangeboden brandstoffen moet het terrein iets worden uitgebreid. Hiervoor is inmiddels een aanvraag bij de gemeente Woerden ingediend. Goedkeuring hiervan is cruciaal voor de voortgang van het project.”

Henk is ervan overtuigd dat de hordes zeker genomen gaan worden gezien de enthousiaste reacties van alle betrokken partijen.

Welke rol heeft PGHW hierbij vervuld of kan ze nog vervullen?

Henks antwoord op deze vraag laat niets te wensen over. “Wat PGHW! inmiddels al voor D!vers Woerden heeft gedaan, is top! Nadat ik met Yolanda Ledoux (*programmamanager PGHW!, red.*) in contact ben gekomen, heb ik veel steun gekregen. Haar kennis van het ambtelijk apparaat heeft mij echt verder geholpen. Bij mijn zoektocht naar afnemers straks klop ik zeker weer bij haar aan. De inzet en het netwerk van PGHW! kan ik daar heel goed bij gebruiken.”

“De goede ideeën om ons verder te helpen zoals de organisatie van het recente webinar Waterstof heb ik ook omarmd. Zonder PGHW! hadden wij niet gestaan waar we nu staan, dat is voor mij een zekerheid.”

Waar is D!vers Woerden over vijf jaar?

“Over vijf jaar is D!vers Woerden hét tankstation van de toekomst, dat is mijn droom. Het beschikt dan over een waterstofverkooppunt, een -productieunit, snelladers en pompen waarbij ook biobrandstoffen getankt kunnen worden. Natuurlijk is het station nog steeds een ontmoetingsplek met totaal verzorgfunctie. En persoonlijk? Zolang ik er plezier in heb, blijf ik mij hiervoor inzetten.”

Lessgo

Lessgo in Alphen aan den Rijn levert slim en duurzaam goederentransport vanuit bedrijven in Nederland naar Alphen aan den Rijn en omgekeerd. Het platform heeft ondersteuning geboden bij de subsidie-aanvraag voor de ontwikkeling van dit bedrijf.

Meer informatie:
lessgo.nl

Foto: iStock

Dirk Lauwers (Team Economie), gemeente Bodegraven-Reeuwijk:

“Het is belangrijk gebleken dat je bewust kijkt naar het type bedrijven dat zich vestigt op een bedrijventerrein. Dit bepaalt ook het karakter en de uitstraling van een bedrijventerrein.”

Het Ministerie van Economische Zaken, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en het Kadaster startten in 2016 pilots om antwoord te krijgen op de vraag hoe het vestigingsklimaat in het Groene Hart voor ondernemers kan worden verbeterd. Dit betekent dat ze informatie verzamelden voor een mogelijke wettelijke regeling voor het verbeteren van dit klimaat, oftewel stedelijke herverkaveling. Het uitgangspunt was groei.

Platform Groene Hart Werkt! ondersteunde deze pilots actief door het uitzetten van een behoeftenpeiling in haar netwerk. In de gemeenten Woerden en Bodegraven-Reeuwijk zijn in 2016 de pilots uitgevoerd.

De methodieken die daarbij gebruikt werden, zijn:

- Vergaande participatie door grondeigenaren en gebruikers.
- Grondeigenaren en eventueel gebruikers maken zelf een ruilplan.
- Overheid heeft een faciliterende rol.
- Snelheid.

De conclusie die uit beide pilots getrokken werd, was dat het te vroeg was om de herverkaveling te realiseren. Positieve punten die uit het onderzoek naar voren kwamen, zijn het feit dat beide gemeenten een beter inzicht hebben gekregen in met name de werkwijze van de verschillende bedrijven en dat het karakter van een bedrijventerrein van wezenlijk belang is voor bedrijven. Een bedrijventerrein met vooral bedrijven in de logistieke sector is er niet bij gebaat als zich veel bedrijven vestigen met een andere bedrijfsvoering. Daarnaast heeft door het onderzoek het relatiebeheer een positieve impuls gekregen.

Project: **Topsurf Veenweidegebieden Hazerswoude**

Foto: iStock

Johan van Veen, accountmanager Bedrijven Gemeente Alphen aan den Rijn:

“Een geweldig idee is vaak de basis voor een circulair project maar daarna begint het pas echt.”

Het concept van Topsurf Nederland (TSN) is om organische reststoffen zoals dierlijke mest, slib/bagger en plantaardige materialen te mengen tot een waardevolle bodemverbeteraar, Topsurf genoemd. Het Topsurfmengsel is o.a. te gebruiken om bodemdaling tegen te gaan en de bodem te verrijken. TSN doet praktijkonderzoeken om de inzetbaarheid en de werking van deze nieuwe grondstoffen te onderbouwen.

Eén van deze onderzoeksprojecten was Topsurf Veenweidegebieden Hazerswoude gestart in 2016. Voor Alphen aan den Rijn en het Groene Hart een belangrijk innovatief project in de strijd tegen bodemdaling en het stimuleren van de circulaire economie. Doel was een meerjarig onderzoeksproject uit te voeren om de effecten van het Topsurfmengsel op diverse percelen veenweiden in Hazerswoude te meten. Het ging hierbij om het effect op bodemdaling, bodemvruchtbaarheid, CO₂-emissie, biodiversiteit maar ook effect op de lokale economie.

Platform Groene Hart Werkt! heeft het project Topsurf Veenweidegebieden actief ondersteund door haar netwerk in te zetten. Gesprekken bij onder meer ministeries en omgevingsdienst Midden-Holland over wet- en regelgeving (en ruimte hierin) en contacten bij subsidieverstrekkers over de projectfinanciering werden georganiseerd.

Toch is het project in 2019 stopgezet. In ieder geval voorlopig. Belangrijkste redenen hiervoor waren complexiteit in wet- en regelgeving als het gaat om het mengen van reststromen en mest. Ook het managen van een dergelijk complex project met veel verschillende belanghebbende partijen bleek in de praktijk voor de initiatiefnemers een lastige opgave.

“Er zijn nog veel barrières te overwinnen. Het is één grote leercurve waar we midden in zitten.”

Meer informatie:
[Topsurf Nederland](#)[🔗]
[Over Topsurf](#)[🔗]

De Terugwinning

Circulariteit en maatschappelijke betrokkenheid hand in hand

Aan het woord: **Arjan Nihot**, initiatiefnemer en voorzitter **Stichting De Terugwinning**

Stichting 'De Terugwinning' zet zich in voor de terugwinning van sociaal en maatschappelijk kapitaal. De stichting biedt plek voor mensen die op zoek zijn naar sociale contacten, structuur en dagritme of die een helpende hand nodig hebben bij het vinden van een nieuwe werkomgeving. In de projecten die De Terugwinning aanpakt, staan circulariteit en toekomstbestendigheid centraal.

Arjan Nihot, foto: Stichting De Terugwinning

Wat was je drijfveer voor de oprichting van De Terugwinning?

Na de luchtvaart en de muziekinstrumentenhandel brak er een nieuwe periode aan in het leven van Arjan. Hij was ervan overtuigd geraakt dat de combinatie van 'delen wat je hebt', 'mensen ten dienste zijn' en 'de zorg centraal stellen' een belangrijke plek in zijn werk moesten gaan innemen. "Op een bepaald moment in mijn leven, stond ik voor de uitdaging om voor mijzelf te beginnen. Eén ding wist ik zeker: Dit moet binnen het sociaal domein zijn. Via via kwam ik in contact met de ANWB die een partij zocht die zich wilde inzetten fietsen op te knappen voor vluchtelingen. Om een lang verhaal kort te maken, daar is een zorgconcept uit ontstaan en twee jaar geleden is hiervoor Stichting De Terugwinning opgericht. Als officiële partner van ANWB Kinderfietsenplan gingen we van start. Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt repareren fietsen die de ANWB gedoneerd krijgt. De gerepareerde fietsen komen terecht bij kinderen in armoede in de regio. "

Hoe werken maatschappelijke betrokkenheid en circulariteit samen?

"Door onze deelname aan de sociale beursvloer in Woerden kwam ik in contact met Verweij Houttechniek uit Woerden. Met Verweij zijn we een samenwerking aangegaan om het hout van hardhouten deuren, uit sloop- en/of renovatieprojecten, terug te winnen. Dit hout gaat via Verweij naar een derde die dit opnieuw verwerkt in de meubelindustrie. De overige materialen uit de deur worden ook gerecycled. Er blijft slechts 1% restafval over."

"De ondersteuning door het programma hebben wij met name gebruikt om onze businessplannen te herschrijven, goed na te denken over de toekomst en alles te laten doorlichten door professionals."

Het terugwinnen van materialen is circulariteit ten voeten uit. Maar dat dit wordt gedaan door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt maakt De Terugwinning bijzonder. Arjan legt uit: "Via de sociale partners worden mensen bij ons aangemeld. Zij kunnen werk doen in verschillende disciplines, zowel in het fietsenplan als in het hout. Voor deze mensen is het een opleidingstraject met als doel hen in het reguliere arbeidsproces te krijgen. Inmiddels is dit voor elf personen al gelukt. Echt een prestatie om trots op te zijn."

Zelf is De Terugwinning recent een klein productiebedrijf voor de fabricage van kleine meubels gestart. “Ook hier draait het om circulariteit”, zo vervolgt Arjan. “De verbindingen die uit de oude deuren worden gehaald, krijgen hier een tweede leven. Mondjesmaat investeren wij in de machines die nodig zijn. Momenteel wordt hard aan de ontwikkeling van dit nieuwe product gewerkt dat ook een bescheiden verdienmodel moet opleveren. Een stabiele organisatie is het uiteindelijke doel.”

Welke rol heeft PGHW! voor jullie vervuld?

“Onze stichting prijst zich gelukkig eind 2019 te hebben mogen deelnemen aan Move2Social Groene Hart. Daar zijn we PGHW! dankbaar voor.” Move2Social begeleidt ondernemers met een goed idee naar duurzaam sociaal ondernemerschap. PGHW! was één van de partijen die de realisatie van Move2Social Groene Hart mogelijk maakten. “De ondersteuning door het programma hebben wij met name gebruikt om onze businessplannen te herschrijven, goed na te denken over de toekomst en alles te laten doorlichten door professionals. Er werd een prima coach aan ons verbonden. Die heeft ons echt verder geholpen. Zelfs nu nog komt hij langs om te reflecteren.”

Voor de toekomst zou De Terugwinning het netwerk van PGHW! ook goed kunnen gebruiken. “Het platform heeft een hele sterke link met gemeenten en overheidsdiensten. Zij zijn enthousiast over ons concept en dus is goede samenwerking van groot belang zeker -zoals bij ons het geval is- als je geen gebruik maakt van subsidies. Bijvoorbeeld op

een punt van huisvesting is goed contact met verantwoordelijken cruciaal. Wij kunnen daarbij alle hulp gebruiken.”

Wat zijn jullie kritische succesfactoren?

“Het toeleveren van mensen is wel een dingetje”, zo drukt Arjan zich uit in duidelijke bewoordingen. “Er zijn veel factoren die een rol spelen. Met goede afspraken lukt het uiteindelijk gelukkig wel om mensen bij onze stichting te laten werken.”

De kritische succesfactoren liggen niet alleen op het sociale vlak. “De huidige bedrijfsruimte is beperkt, met name voor het opslaan van aangeleverde deuren. Ik kan maar één container kwijt en dat is in feite veel te weinig. In onze 850 m² werken we zowel aan de houtbewerking als aan de fietsen en dat is krap. Dat heeft alles te maken met financiën, overigens ook een kritische factor. Wij moeten veel investeringen doen in materiaal en machines. Kostentechnisch een intensieve dus, terwijl de marges klein zijn. Wat groei

Foto: Stichting De Terugwinning

“Bedrijven die een verantwoording hebben op het gebied van social return on investment (sroi) en daar geen invulling voor weten nodig ik van harte uit om te komen praten.”

betreft, zit je snel aan het plafond. Het goede nieuws is dat we zeker progressie maken.”

Wat zijn jullie plannen voor de toekomst als het gaat om terugwinnen van grondstoffen?

Over zijn ambitie hoeft Arjan niet lang na te denken: “De grootste deurenstripper van Nederland worden. Natuurlijk doen we dat niet alleen. Met verschillende partijen gaan we kijken hoe we dat kunnen aanpakken. Decentralisatie is daarbij een belangrijke. We houden er dan ook rekening mee dat we verschillende vestigingen door het land heen gaan openen. Met de gemeente Bodegraven-Reeuwijk zijn wij inmiddels al in gesprek.”

En natuurlijk is uitbreiding van het aantal werknemers iets wat in de plannen van De Terugwinning te lezen is. “Het dient

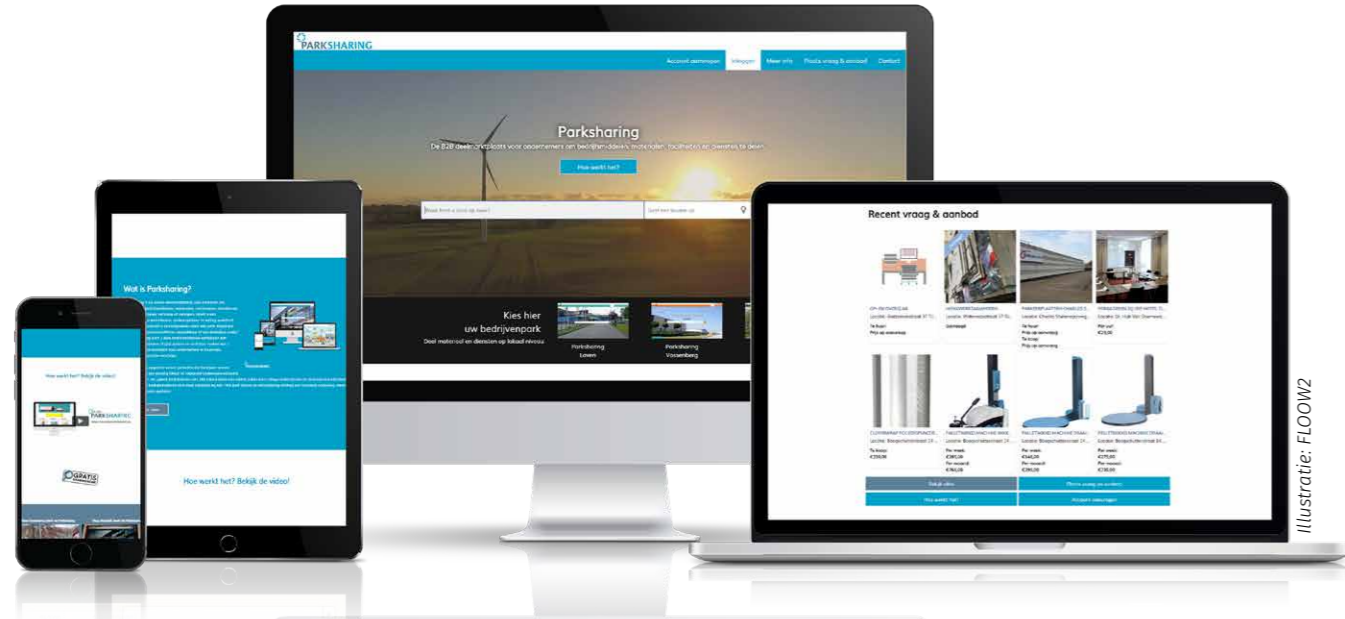
voornamelijk de sociale doelstelling, maar levert daarnaast een forse besparing voor de sociale voorziening op. De elf personen die inmiddels al naar betaald werk zijn doorgestroomd, betekenen voor de sociale partners van de gemeente een besparing van ruim € 1 mln. op jaarbasis.”

Met welke partners zouden jullie nog graag samenwerken?

“In de kern is De Terugwinning bezig een goede demontage-fabriek te runnen. Daar zijn verschillende partijen bij nodig. Niet alleen Verweij en ANWB zijn onze partners hierin. Binnenkort bespreken wij met BAM Nederland over een samenwerking op het gebied van het hergebruik van het materiaal uit deuren.”

“Maar waar wij nog echt naar op zoek zijn, is een partij die kan meedenken in het verwerken van het fietsenbanden-afval. De fietsen die wij binnen krijgen, demonteren wij. Wij hergebruiken wat wij kunnen, maar de banden blijven vaak over. Mijn idee is om daarvan wellicht schokabsorptieplaten te maken. Het onderzoek naar de haalbaarheid daarvan kost geld. Een geïnteresseerde partij is van harte welkom om te bespreken wat hierin te ontwikkelen valt.”

Tot slot roept Arjan bedrijven op om zich te melden. “Bedrijven die een verantwoording hebben op het gebied van social return on investment (sroi) en daar geen invulling voor weten nodig ik van harte uit om te komen praten. De Terugwinning kan dat concreet maken, heeft heldere meetpunten en is toegerust om die behoefte in te vullen.”

Illustratie: FLOW2

Burgemeester Liesbeth Spies van Alphen a/d Rijn:

“Dit online deelplatform helpt ondernemers om kosten te besparen of hun inkomsten te vergroten.”

Bij steeds meer bedrijven groeit het bewustzijn rondom lokaal samenwerken en duurzaam ondernemen. Daarnaast heeft het ene bedrijf een grote vraag naar materialen, hulpmiddelen of extra mankracht, terwijl er bij andere bedrijven materieel stil staat of personeel beschikbaar is. ‘Parksharing’ is de oplossing.

Via het Parksharing platform kunnen lokale bedrijven en organisaties samenwerken en ongebruikte bedrijfsmiddelen, faciliteiten, reststromen, diensten en personeel met elkaar delen. Dit kan op het eigen bedrijventerrein, maar ook met andere bedrijven in de gemeente. In de Groene Hart Regio zijn de gemeenten Alphen a/d Rijn en Zuidplas al gestart met dit online deelplatform. Ondernemersverenigingen in beide gemeenten ondersteunen het digitale matchplatform.

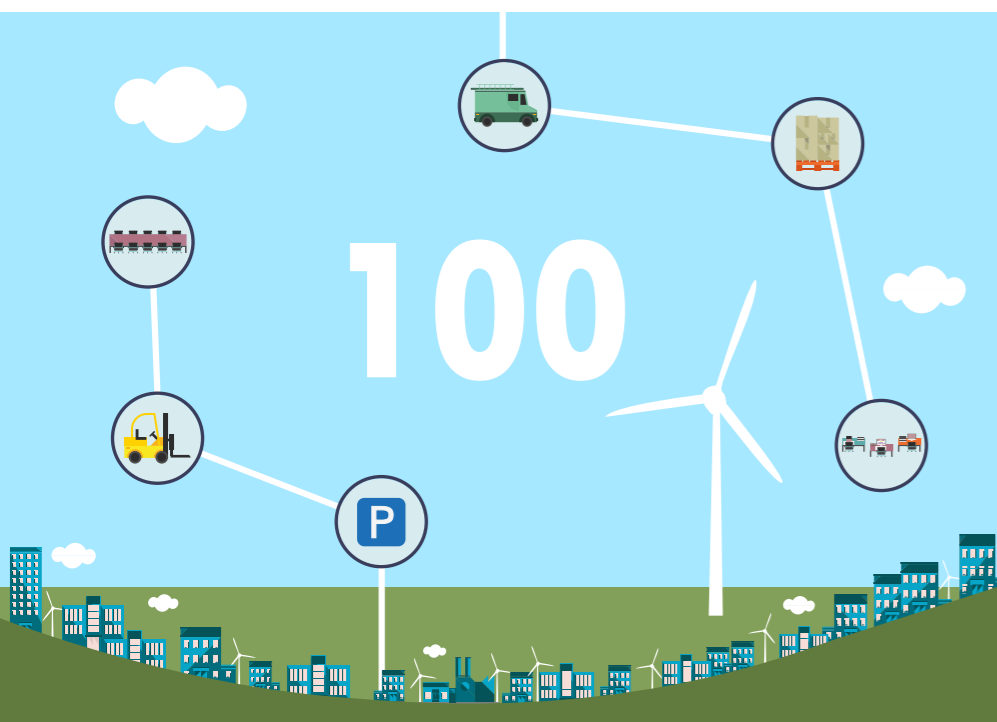

Illustratie: FLOW2

Door [Parksharing Alphen a/d Rijn](#) en [Parksharing Zuidplas Onderneemt](#) willen beide gemeenten lokale samenwerking, delen en circulair ondernemen bij bedrijven en organisaties op een praktische manier stimuleren. Voor bedrijven die aan de slag gaan met Parksharing zijn de voordelen veelzijdig: het zorgt voor minder verspilling, meer hergebruik en tegelijkertijd is het een extra verdienmodel.

Ondernemers kunnen zowel kosten besparen als omzet realiseren. Bovendien is het dé mogelijkheid om in contact te komen met buurbedrijven en meer lokaal samen te werken. Op het platform is er zowel ruimte voor vraag als aanbod en inmiddels wordt er al een diversiteit aan producten en diensten aangeboden én gevraagd.

Illustratie: FLOW2

Het initiatief voor het aanbieden van Parksharing in deze regio komt van Groene Hart Werkt!. In de deelnemende gemeenten is Parksharing een pilot die minimaal anderhalf jaar loopt. Tijdens de pilot dragen de initiatiefnemers de kosten voor deelname aan het platform, voor bedrijven is het dus gratis tijdens de pilot. FLOW2 ontwikkelde de business-to-business deelmarktplaats en creëert voor elke deelnemende gemeente een op maat gemaakt lokaal platform. FLOW2 is het eerste bedrijf ter wereld dat lokaal en internationaal werkt om de behoefte en de kansen van het delen van bedrijfsmiddelen te faciliteren.

Meer informatie:
Parksharing Groene Hart www.parksharing.nl
www.floow2.com
Parksharing: hoe werkt het?

Escaperoom

PGHW! heeft aandacht gegeven aan de realisatie van een escaperoom om jongeren te enthousiasmeren voor techniek- onderwijs. Een project van het TechniekHuis Nieuwkoop, een samenwerkingsverband tussen lokale overheid, werkgevers en scholen.

Meer informatie:
techniekhuisnieuwkoop.nl

Foto: Techniekhuis Nieuwkoop

Foto: Veenweiden Innovatiecentrum

Stichting Veenweiden Innovatiecentrum

PGHW! besteedt aandacht aan en werkt samen waar mogelijk met de Stichting Veenweiden Innovatiecentrum. Het Veenweiden Innovatiecentrum Zegveld initieert en stimuleert innovatie en verspreidt kennis en kunde over de onderwerpen water, landbouw, bodem, natuur & biodiversiteit en klimaat & energie in het Nederlandse veenweidengebied.

Meer informatie:
veenweiden.nl

Co-initiator van CIRCO.nl, Pieter van Os:

“Circulair ondernemen is eigenlijk het opzetten van een innovatiebril waarmee je tot nieuwe concepten komt.”

Circulaire economie is een systeem waarin hoogwaardige diensten worden geleverd, waar producten langer meegaan, slim worden hergebruikt en gerecycled. De kaassector staat voor uitdagingen als het gaat over circulair ondernemen. Een driedaags ontwikkeltraject brengt ketenpartners bij elkaar om samen nieuwe kansen te ontdekken.

Uitdagingen binnen de kaassector vragen om nieuwe ontwerpen en nieuwe business modellen. Voorbeelden zijn het niet recyclebare kunststof verpakkingsmateriaal van kaas of het gebruik van niet afbreekbaar kunststof voor kaaskorsten. Voor ondernemers die circulariteit onderdeel laten zijn van hun bedrijfsvoering is het van belang na te denken hoe deze processen kunnen worden verduurzaamd.

In samenwerking met de Kaasacademie en de Provincie Zuid-Holland faciliteerde Platform Groene Hart Werkt! dit ontwikkeltraject. Bedrijven die kaas maken en verpakken, producenten van kaasverpakkingen, retailers én ketenpartners die machines leveren aan de kaasindustrie zijn uitgenodigd met

elkaar nieuwe kansen te ontdekken. In een driedaags ontwikkeltraject onder leiding van [CIRCO.nl](https://www.circo.nl), de CIRCO Track 'Circulaire Kaassector', worden de uitdagingen in kaart gebracht. CIRCO helpt de deelnemers met kennis, instrumenten en interactie in de ontwikkeling van een lange termijn visie en een concreet plan voor de realisatie van nieuwe business modellen. Technische en commerciële haalbaarheid, gevolgen voor de bedrijfsvoering én impact zijn onderdelen van de workshopdagen.

Meer informatie:
[circo.nl](https://www.circo.nl)

Veezel[®]

Waar komt jouw papier vandaan?

Aan het woord: **Herrejan Veenema** (Drukkerij Holland) en **Remko Roest** (Decaprint), ontwikkelaars Veezel[®]

Veezel[®] is papier dat voornamelijk is gemaakt van gerecyclede materialen, samen met lokale natuurvezels, zoals bermgras. Het proces van reststroom tot eindproduct is een gesloten keten. Veezel[®] wordt volledig binnen Nederland verwerkt tot een duurzaam eindproduct en is na gebruik weer volledig te recyclen. Veezel[®] is als merk in de markt gezet en wordt in productie gebruikt door Drukkerij Holland en Decaprint uit Alphen a/d Rijn.

Waarom hebben jullie Veezel[®] ontwikkeld?

Samenwerking is het sleutelwoord in het ontwikkelingsproces van Veezel[®] tot zover. En die samenwerking komt voort uit de behoefte een bijdrage te leveren aan bewustwording. “Over het klimaat, ons gebruik daarvan en het benutten van reststromen”, zo verzekert Herrejan ons. “Twee jaar geleden trof ik Remko die dezelfde bewustwording doormaakte. Er was een klik. Samen naar een nieuw product. Van reststroom tot grondstof. En zichtbaar maken waar ons product vandaan komt; lokaal houden vooral. In contact met Rijkswaterstaat filosofeerden wij over het gebruik van bermgras als grondstof voor papier. We hadden een jaar nodig voor onderzoek en ontwikkeling, maar in september 2019 konden wij Veezel[®] introduceren. En trots dat wij zijn joh.”

Wat kon of kan PGHW! voor jullie betekenen?

Verbinder, brugfunctie, katalysator, stimulator, inspirator ... Herrejan strooit heel wat veren in het rond als hem wordt gevraagd naar de toegevoegde waarde van PGHW! “Het team bij PGHW! stimuleerde ons in gesprek te gaan en te blijven toen in 2018 na het kenniscafé van PGHW! over natuurvezels ons idee ontstond. Allereerst met Rijkswaterstaat die verantwoordelijk is voor het maaien van het bermgras langs de provinciale wegen. Maar ook met partijen in de keten als het over afname gaat. Het verwerven van de LEF-subsidie hebben wij mede aan het platform te danken. Daardoor werd ons idee ook concreet uitvoerbaar. Ook voor de aanvraag van toekomstige subsidies vragen wij PGHW! als sparringpartner te fungeren.”

“Het team bij PGHW! stimuleerde ons in gesprek te gaan en te blijven toen in 2018 na het kenniscafé van PGHW! over natuurvezels ons idee ontstond.”

“Maar met het leggen van deze verbindingen hield het niet op. Het PGHW! vormde de brug naar CIRCO Track***. En vanuit de deelname aan twee CIRCO Tracks is een samenwerking met Bijenlandschap ontstaan. Samen met deze organisatie onderzoeken wij nu hoe participanten gebruik kunnen maken van producten uit het betreffende gebied. Lokaal maken, zichtbaar zijn en circulariteit omarmen. Daar gaat het om.”

*** CIRCO Track, zie pagina 50.

“De footprint van Veezel® is duidelijk, wij weten waar het product vandaan komt. Het papier is ongebleekt en de bermgrasvezel is zichtbaar. Hoe duurzaam wil je het hebben?”

“De verbinder die het platform is, is haar grootste goed. Opgericht vanuit een aantal gemeenten in het Groene Hart vormen zij de schakel tussen overheid en bedrijfsleven. Er zijn om ondernemers te steunen en te stimuleren in hun ontwikkeling en hand in hand elkaar versterken, is de kracht van PGHW!”, spreekt Herrejan uit ervaring. “De chemie bewerken tussen ambtelijk apparaat en participanten van het platform is goud waard. Dat MOET behouden blijven.”

Wat is de belangrijkste succesfactor van Veezel®? Oftewel waarom is Veezel® uniek?

Over deze vraag hoeven de heren natuurlijk niet lang na te denken. “De samenwerking tussen twee lokale bedrijven in dezelfde branche is al uniek. De kracht van Veezel® zit hem in het feit dat lokaal bermgras of andere natuurlijke reststromen weer als grondstof worden gebruikt. Veezel® is

een product waarvan de fabricage in Nederland plaatsvindt uit lokaal bermgras. De druk- en printproductie gebeurt in Alphen a/d Rijn bij beide bedrijven. Kortom, een beperking van de CO₂-reductie onder andere doordat vervoersstromen korter zijn.”

“De footprint van Veezel® is duidelijk, wij weten waar het product vandaan komt. Het papier is ongebleekt en de bermgrasvezel is zichtbaar. Hoe duurzaam wil je het hebben?”

Wat heeft deze innovatie jullie gebracht/opgeleverd als ondernemers?

“De belangrijkste opbrengst van onze innovatie zijn de verbindingen. Wij hebben niet alleen een connectie kunnen maken met een voor ons nieuwe groep ondernemers. Mensen die net zo enthousiast zijn als wij als het gaat over duurzame producten en bewust kiezen voor verantwoord ondernemen. Maar ook de verbinding die tot stand gekomen is tussen de grafische en de agrarische sector. Ineens zijn wij sparringpartner bij allerlei ‘groene’ initiatieven. Hoe mooi is dat?!”

Herrejan raakt niet uitgepraat als het gaat over de idealen die Remko en hij voor ogen hebben. “Wij zijn in 2019 gestart met Veezel® als duurzaam papierproduct. Nu, een jaar later,

is het mooi om te zien dat wij nog veel meer naar ons ideaal zijn toegroeid door lokale reststromen concreet te verwerken tot grondstof voor betrokken partijen. We hadden niet kunnen dromen dit al zo snel voor elkaar te hebben. En we kijken alweer vooruit. We onderzoeken op welke manier wij het volgen van de grondstoffen van een product door de hele keten heen mogelijk kunnen maken. Een chip is de oplossing. De herkomst van het product willen we zo transparant mogelijk verantwoorden naar de afnemers. Je ziet het: ons product is op de markt, maar stilzitten ho maar. Dat zit niet in onze aard.”

Wat zijn de volgende stappen in jullie samenwerking of de samenwerking met andere partijen?

“Wij zijn inmiddels al verschillende samenwerkingen aangegaan zoals met de gemeenten Alphen aan den Rijn en Nieuwkoop (Nieuwkoop Nieuws). Wij hopen dat nog veel verder uit te breiden.”

“De toekomst is natuurlijk niet in steen gehouwen”, zo vertelt Herrejan tot slot. “Maar we hebben veel plannen die sowieso verband houden met het ondersteunen van offlinecommunicatie in de brede zin van het woord. Het product op zichzelf is al circulair. Wij gaan nu (verder) werken aan het concreet zichtbaar maken van het circulaire model. Dat wij daarbij een schakel in het netwerk zijn, staat als een paal boven water.”

Remko Roest, foto: Veezel®

Herrejan Veenema, Drukkerij Holland:

“Veezel[®] is het resultaat van succesvol samenwerken.”

In de circulaire economie circuleren materialen in een kringloop waardoor veel minder nieuwe, schaarse grondstoffen nodig zijn. Binnen het platform richt ‘Groene Hart Circulair’ zich op het stimuleren van circulaire projecten in de regio. Hiervoor organiseert zij samenwerking tussen ondernemers, agrariërs, onderzoekers, onderwijs en overheden.

Deze partijen onderzoeken hoe zij in de praktijk meer gebruik kunnen maken van wat de omgeving aan organische en technische (rest)stromen biedt. Dit betekent nieuwe producten maken van biomassa en reststromen en deze in nieuwe ketens gebruiken. Circulaire economie is het resultaat.

Onder de verzamelnaam ‘Groene Hart Circulair’ zijn verschillende projecten uitgewerkt, ondersteund, gestart en tot bloei gekomen. Het uitgangspunt is altijd het slimmer, lokaler en groener organiseren van ketens (van grondstof tot reststroom) op basis van de principes van biobased economy en circulaire economie. De focus ligt op het koppelen van bedrijven en sectoren, groene innovatie en nieuwe economische kansen voor de regionale economie.

Het Platform Groene Hart Werkt! heeft op verschillende manieren bijgedragen aan deze projecten. Soms faciliterend, vaak verbindend en altijd inspirerend van aard. De meest in het oog springende projecten zijn:

- ondertekening Convenant Netwerk Betonketen Groene Hart (o.a. meer hergebruik van sloopbeton)
- ondersteuning lisdodde telen als grondstof voor isolatiemateriaal
- stimulering gebruik bermgras als grondstof (product Veezel[®])
- hergebruik van groene reststromen (Project Mycobase)
- circulaire schoonwatervoorziening (Project Acacia Water)
- omzetting organisch restmateriaal naar waterstof (Project Nettenergy en Vermeulen Groep)

Eén van de projecten die volledig tot wasdom is gekomen en waarvan een product in de markt is gezet, is Veezel[®]. Een papier dat lokaal wordt geproduceerd. Het is voornamelijk gemaakt van gerecyclede materialen, de CO₂-uitstoot vermindert en na gebruik weer volledig te recycleren is. Lees het interview met Herrejan Veenema en Remko Roest op pagina 52.

Project: Groene Hart Kaasacademie

Introductie mbo-studenten bij Vergeer Holland (geplaatst met toestemming). Foto: Kaasacademie

Marieke Kok, projectcoördinator:

“Netwerken en verbinden doen we het liefst rondom concrete projecten, met een duidelijk doel en resultaat.”

Voor de ontwikkeling van het ‘ambachtelijk product kaas’ werken bedrijven, onderwijs en overheid samen. Dat is de Kaasacademie. Het is het middel en het gedachtegoed dat deze partijen met elkaar verbindt om dit in het Groene Hart voor elkaar te krijgen.

Op fysieke leerlocaties in het Groene Hart werken partijen samen. Een plek waar dingen samenkomen in de praktijk, fieldlabs genaamd. Het gaat hier om samenwerking op inhoud van specifieke thema’s voor de ontwikkeling van mensen in het Groene Hart. Het Kaaspakhuis in Woerden is het eerste fieldlab van de [Kaasacademie](#)^{EQ}. Hier leren leerlingen hoe ze kaas maken op een moderne manier. Ze leren ook hoe je kaas opslaat, keert en verhandelt. Woerdens Techniek Talenten ontwikkelen een kaaskeerlijn voor het Kaaspakhuis. Kaas heeft dus ook met techniek te maken.

Op de arbeidsmarkt is een grote behoefte aan mensen die goed zijn opgeleid voor banen bij bedrijven die met kaas werken, in de breedste zin van het woord. Van grond tot mond. De Kaasacademie slaat een brug naar die banen. Niet alleen techniek is een onderwijsrichting. Ook chemie, maakproces food, recreatie/toerisme en circulaire economie zijn onderwijsvelden waar de Kaasacademie bij aansluit.

Samenwerken op inhoud verbindt. Samen realiseren betrokken organisaties (waaronder de provincies Zuid-Holland en Utrecht en RVO) dat leerlingen en medewerkers zich blijven ontwikkelen. Hierdoor ontstaat innovatiekracht en krijgt economische ontwikkeling een boost. Dit waren de drijfveren voor Platform Groene Hart Werkt! om in één van haar eerste projecten aan de ontwikkeling van de Kaasacademie bij te dragen. En met succes. De Kaasacademie is inmiddels een

begrip in het Groene Hart en bewijst een verbindende schakel te zijn. In 2018 is zelfs uitgebreid onderzoek gedaan naar de arbeidsbehoefte bij de kaasbedrijven in de regio. Voor de toekomst staat nog op de planning om met de boerderijzuivelbereiders te onderzoeken of er circulaire toepassingen voor kaaswei ontwikkeld kunnen worden. Verder is het de bedoeling meer mbo-studenten aan kaasbedrijven te koppelen.

Meer informatie:

[Kaasacademie](#)^{EQ}

[Over het Kaaspakhuis](#)^{EQ}

Het laatste woord

"Jij moet ook altijd het laatste woord hebben!", zei mijn oma vaak. En ja, er zitten voordelen aan het laatste woord, je kunt er richting mee geven. De eerste en de laatste zin van een artikel worden het meest gelezen en bekijven dus beter. Maar dit gezegd hebbende wil ik het vooral hebben over hoe het is om met bedrijven, overheden en onderwijsinstellingen samen te werken aan de circulaire economie in het Groene Hart. Veel mensen zien het Groene Hart als een soort achtertuin van de Randstad, maar dat beeld doet geen recht aan de economische dynamiek die het gebied kenmerkt. Het zit vol met gedreven, innovatieve (familie)bedrijven en ondernemers met letterlijk een groen hart. Voor dit soort bedrijven is hetgeen je achterlaat voor de kinderen en kleinkinderen belangrijker dan het elk jaar weer tevreden houden van aandeelhouders.

In dat groene hart is ook ruimte voor mensen die moeite hebben om mee te komen. Bijzonder om te zien is dat in deze coronaperiode waarin veel bedrijven het heel zwaar hebben, juist groene bedrijven het goed doen en blijven innoveren en investeren. Dit zijn de bedrijven die de transitie naar een duurzame en circulaire economie vorm en inhoud geven. Maar ze kunnen dat niet alleen. Regelgeving zit in de weg, bestemmingsplannen passen niet, investeerders en banken snappen de nieuwe verdienmodellen niet, er is onvoldoende goed geschoold personeel en ga zo maar door.

Niet alleen voor bedrijven maar ook voor overheden en onderwijsinstellingen is de zoektocht naar een nieuwe rol en invulling in deze transitie een grote opgave. Gaten tussen visie, beleid en uitvoering zijn vaak nog (te) groot. We willen bedrijven in deze uitdaging faciliteren, maar wat betekent dat? Voor mij betekent het luisteren en waar mogelijk met de energie en drive van de ondernemer meegaan. Hem of haar helpen de weg te vinden in het veelkoppig monster dat gemeente heet. De economische drive van ondernemers is nodig om stappen te kunnen maken in de circulaire economie. En uiteraard zijn er regels waar iedereen zich aan moet houden, maar er is een verschil tussen de letter en de bedoeling van een wet. Het in gesprek blijven en samen de bedoeling in het oog houden, is in deze transitiefase belangrijk. En niet alleen belangrijk maar ook leuk en motiverend. Ons platform blijft daaraan graag haar steentje bijdragen. Om met de woorden van George Becht te eindigen (en dus niet het laatste woord te hebben), samen maken we het Groene Hart nog groener!

Yolanda Ledoux
Programmamanager
Platform Groene Hart Werkt!

Het Platform Groene Hart Werkt! bedankt alle overheidsinstanties voor hun steun in welke vorm dan ook. Alle ondernemers, onderwijsinstellingen en andere organisaties of personen die bij ons platform zijn betrokken of erdoor geholpen zijn, zijn een waardevolle inspiratiebron voor anderen gebleken. Het platform had een verbindende rol en bedankt hen voor hun vertrouwen. Het gaat er vanuit dit in de toekomst te kunnen continueren. Speciale dank gaat uit naar Sietsema Productions en STRAAL! die ons platform op vaste basis ondersteunen ten behoeve van het maken van films en foto's respectievelijk het hosten van onze platformbijeenkomsten.

Missie: versterken van de economie in het Groene Hart op een groene, duurzame en innovatieve wijze.

Doel: een volledig economisch circulair Groene Hart in 2050.

Platform Groene Hart Werkt! wordt mogelijk gemaakt door:

Provincie Zuid-Holland, 'AGW'-samenwerking (Alphen, Gouda, Woerden-samenwerking) en de gemeenten Alphen aan den Rijn, Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Kaag en Braassem, Krimpenerwaard, Molenlanden, Nieuwkoop, Waddinxveen, Woerden, Zuidplas.

Platform Groene Hart Werkt! werkt o.a. samen met:

mboRijnland, EDBA, CIRCO, Floow2, Het Versnellingshuis Nederland Circulair!, Leader, omgevingsdiensten Midden- en West-Holland, Rabobank, Innovation Quarter, Sietsema Productions, STRAAL! en mediapartner Gouds Dagblad.

©2020, Platform Groene Hart Werkt!

Dit overzicht is een uitgave van Platform Groene Hart Werkt!. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd zonder daarvoor eerst toestemming te krijgen van Platform Groene Hart Werkt!

Tekst en redactie: programmacoördinatoren, Yolanda Ledoux, Johan van Veen en Ingrid de Galan

Eindredactie: Ingrid de Galan | PINK Business

Vormgeving: Hanneke de Wit | Tangram Studio

Foto's/film: Peter Sietsema | Sietsema Productions (tenzij anders vermeld)

Coverfoto: iStock

In de digitale versie van dit overzicht zijn de links naar de bedrijven en/of projecten aanklikbaar opgenomen.

Team Platform Groene Hart Werkt!:

Yolanda Ledoux, programmamanager

Johan van Veen, projectleider

Anne Margreet Hazekamp, office management

Jessica van Putten, financiële administratie

Ingrid de Galan, communicatie & organisatie

Veezel® maakt in Nederland papier van gerecyclede papiervezels en reststromen zoals bermgras. Meer info op veezel.nl

Contact:

www.groenehartwerkt.nl

groenehartwerkt@alphenaandenrijn.nl

[LinkedIn](#)

[Twitter](#)